

3. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент: пер. с англ. / Ф. Котлер; под ред. Л.А. Волковой, Ю. Н. Каптуревского - СПб. : Питер, 2003. - 749 с. (Теория и практика менеджмента).
4. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища / Н.В. Кузьмина / ВНИИ проф.-техн. образования. – М.: Высш. шк., 1989. - 169 с.
5. Мармаза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління / О.І. Мармаза - Харків: Видав. гр. "Основа", 2005. - С. 6-105.
6. Михальська В. Р. Підготовка студентів педагогічного коледжу до управління навчальною діяльністю молодших школярів: автореф. дис. ... к.пед.н.: 13.00.04 / В.Р. Михальська– теорія та методика професійної освіти - Вінниця - 2006. – 22 с.
7. Освітній менеджмент: Навч. посібник / За ред. Л.Даниленко, Л.Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
8. Позднякова Ж.С. Формирование управленческой культуры будущего менеджера / Ж.С. Позднякова // Педагогика - №4 (57)-2008-С. 81-84
9. Поташник М.М. Управление современной школой: (В вопросах и ответах): Пособие для руководителей образовательных учреждений и органов образования / М.М. Поташник— М.: Новая школа, 1997. - 352 с.
10. Семенова И.О. Формирование управленческой культуры как цель непрерывного образования педагога / И.О.Семенова, Н.В. Тамарская // Вестник МГОУ. Серия "Педагогика". - № 2. Том 2. - 2007. - М.: Изд-во МГОУ. – С.46-51
11. Сенновский И.Б. Управленческая деятельность учителя / И.Б. Сенновский // Педагогика. — 2004. — № 2. — С. 48-52.
12. Сергеев И. С. Основы педагогической деятельности: Учебное пособие / И. С. Сергеев - СПб.: Питер, 2004. — 316 с.
13. Трубіщина О.М. Підготовка майбутніх учителів до рефлексивного управління процесом навчання учнів іноземної мови: автореф. ... дис.к.пед.н.: 13.00.04 / О.М. Трубіщина — Одеса, 2002 – 20 с.
14. Филиппов А.В. Признаки управленческой деятельности: Организационная психология / А.В.Филиппов; под ред. Л.В. Винокурова, И.С. Скрипюка. — СПб.: Питер, 2000. — 512 с.
15. Шамова Т.И., Третьяков П.И., Капустин Н.П. Управление образовательными системами: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.И. Шамова, П.И.Третьяков, Н.П. Капустин; под ред. Т.И. Шамовой. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. — 320 с.

УДК 378.126

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ ЦІЛОЖИТТЄВОГО НАВЧАННЯ

Гордієнко М.Г., к. пед. н., доцент

Кременчуцький державний політехнічний університет імені Михайла Остроградського

У статті розглядається проблема професійної підготовки дорослої людини в контексті ціложиттєвого навчання. Визначається актуальність цієї проблеми. Стверджується, що для вільного просування дорослої людини у професійному освітньому просторі необхідно забезпечити максимальну гнучкість і різноманітність форм її ціложиттєвого навчання.

Ключові слова: освіта, фахівці, кваліфікація, професія.

Гордиенко М.Г. ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ВЗРОСЛЫХ В КОНТЕКСТЕ ОБУЧЕНИЯ В ТЕЧЕНИЕ ВСЕЙ ЖИЗНИ / Кременчугский государственный политехнический университет имени Михаила Остроградского, Украина.

В статье рассматривается проблема профессиональной подготовки взрослого человека в контексте непрерывного образования. Определяется актуальность данной проблемы. Утверждается, что для свободного продвижения взрослого человека в профессиональной сфере необходимо обеспечить максимальную гибкость и разнообразие форм его обучения на протяжении жизни.

Ключевые слова: образование, специалисты, квалификация, профессия.

Gordienko M.G. PROFESSIONAL PREPARATION OF ADULTS IN CONTEXT OF TEACHING IN FLOW OF ALL LIFE / Kremenchuk M. Ostrogradskiy state polytechnic university, Ukraine.

The article examines the problem of professional training of adult in the context of uninterrupted education.

This problem is essential. The author confirms that it is necessary to provide maximum flexibility and diversity of forms education for free promotion of adult in the professional area.

Key words: education, specialists, qualification, profession.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ. Динамізм сучасної цивілізації, посилення ролі особистості в суспільстві і виробництві, зростання її потреб, гуманізація і демократизація суспільних відносин, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технологій та інші тенденції зумовлюють необхідність зміни формули „освіта на все життя” формулою „освіта через все життя” [1].

Сьогодні професійна освіта дорослих стоїть перед рядом викликів, які пов’язані з сучасними світовими тенденціями розвитку суспільства та промисловості. Процеси глобалізації, інтеграції та інформатизації потребують вдосконалення систем, що забезпечують освіту і професійну підготовку дорослих протягом життя, оновлення змісту професійної підготовки, запровадження стандартів, впровадження нових технологій тощо.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ. За умов цих проблем, зазначає академік Н.Г.Ничкало, вкрай необхідним є пошук шляхів нового партнерства між освітою і світом праці, а також з роботодавцями на основі урахування потреб і загальнолюдських цінностей [2].

Провідною вимогою науково-технічного і соціального прогресу до сучасного фахівця стає поєднання високого професіоналізму в обраній сфері, професійної мобільності та соціальної адаптації. Не втратили своєї актуальності основні вимоги до фахівців, що були сформульовані на Третньому всесвітньому конгресі інженерної освіти (Великобританія, М. Портсмут, 25-27 вересня 1992 року). До їх числа увійшли:

- професійна компетентність;
- сформованість особистої і професійної відповідальності, що ґрунтуються на екологічному мисленні;
- додержання загальнолюдських цінностей і моралі;
- готовність до аналізу і оцінки проблем, завдань, ситуацій, до прийняття рішень;
- комунікативна готовність – знання як мінімум однієї іноземної мови, володіння літературною усною і письмовою мовою, уміння скласти будь-який документ, що входить в коло питань професійної діяльності;
- комп’ютерна грамотність, володіння сучасними основними засобами зв’язку; готовність і прагнення до усвідомленого постійного особистісного і професійного удосконалювання, підвищення кваліфікації.

Крім того, як зазначає академік В.Г. Кремень, окрім надання певної суми знань і навичок майбутніх фахівців потрібно навчати вчитися [3]. Тому одним з важливих завдань навчання є не тільки і не стільки одержання студентами готових знань, скільки навчити його методам самостійного здобуття цих знань впродовж життя.

МЕТА СТАТТІ. Метою нашої статті є розгляд проблеми професійної підготовки дорослої людини в контексті неперервного навчання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Аналіз стану професійної підготовки майбутніх фахівців в Україні у вищих закладах освіти III – IV рівнів акредитації та вимог сучасного ринку праці свідчить, що на сучасному етапі розвитку суспільства існують певні розбіжності між результатом професійної підготовки фахівців та реальними вимогами працедавців, які потребують фахівця компетентного не тільки в певній галузі професійної діяльності, але й здатного до самонавчання, особистісного зростання, соціальної взаємодії в багатонаціональному інформаційному суспільстві.

На жаль, зміст професійної підготовки майбутніх фахівців не відповідає особливостям сучасних форм організації праці, де головними якостями фахівця є здатність самостійно вирішувати нестандартні соціальні та виробничі проблеми, професійна універсальність. Сучасні заклади освіти за інерцією продовжують готувати кадри для виконання тих економічних функцій, які вже втратили своє значення або втрачать його найближчим часом.

Проблема професійної підготовки фахівців є предметом пильної уваги відомих вітчизняних вчених та предметом багатьох наукових досліджень. Серед нагальних проблем професійної освіти, інженерної зокрема, які розглядаються сьогодні у вітчизняній психолого-педагогічній літературі є: неперервність (І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало, В.А. Семиченко, С.О. Сисоєва, Л.Є. Сігасва, М.М. Солдатенко та ін.), формування самостійності (І.А. Зязюн, В.А. Козаков, Л.Є. Сігасва та ін.), інтелектуальний та професійно-творчий розвиток особистості (І.А. Зязюн, С.О. Сисоєва, О.Г. Романовський), технологізація (Н.В. Борисова, С.О. Сисоєва), якість (І.А. Зязюн, С.У. Гончаренко, Е.В. Лузік, Н.Г. Ничкало та ін.),

особистісно орієнтований підхід (І.Д. Бех, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко, С.О. Сисоєва, О.М. Пехота, М.Г. Чобітько та ін.) та інші.

Така пильна увага до цієї проблеми на сучасному етапі пояснюється вимогами, які стоять перед фахівцями сьогодні. Сучасна економіка, заснована на знаннях, жадає від людини, у міру професійного росту, регулярно поповнювати свій багаж знань і навичок. Сучасні дослідники відмічають, що нове покоління для досягнення соціального успіху протягом життя має, у середньому, чотири рази міняти сферу професійної діяльності. А ті фахівці, які залишаються зайнятими в одній області тривалий час, обновляють свою кваліфікацію не рідше, ніж один раз на три роки. Регулярного відновлення вимагають не тільки спеціальні, але й загальні знання й навички. Сьогодні у країнах Європи 30-40% працюючих мають вищу освіту, при цьому громадяни з вищою освітою мають рівень доходів в 1,5-2 рази вищий за середній.

Міжнародна статистика свідчить, що в працівників з низьким рівнем кваліфікації ризик стати безробітними в чотири рази вищий, ніж у висококваліфікованих спеціалістів [4].

У результаті розвитку засобів масової інформації, світових інформаційних мереж і комп'ютерних засобів навчання збільшилася кількість масових джерел інформації (книги, преса, радіо, телебачення, Інтернет). Таким чином, як зауважує Л.С.Сігаєва, інформатизація поставила перед освітою проблему погодженості знань, отриманих у школі зі знаннями, уявленнями, нормами і цінностями засобів масової інформації [5].

Виникає необхідність постійного отримання знань та підвищення професійної кваліфікації, навчання й переучування в процесі трудової і соціальної діяльності.

Ми цілком поділяємо думку відомого американського футуриста Елвіна Тофлера, що неписьменим у ХХІ столітті вважатиметься не той, хто не вміє читати й писати, а той, хто не вміє вчитися та перенавчатися.

Як зазначає Президент АПН України В.Г. Кремень, найвища мета держави і суспільства полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Пріоритетні напрями розвитку освітньої системи серед перших п'яти містять: особистісну орієнтацію освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей; створення для громадян рівних можливостей у здобутті освіти; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи неперервної освіти та навчання протягом життя [3].

Для вирішення зазначених проблем перед національною освітою дорослих на порядку денному стоять такі задачі: приведення національної освіти у відповідність до вимог Болонського процесу на шляху інтеграції України до Європейського Союзу; підготовка фахівців, здатних жити, працювати, навчатись протягом життя в багатонаціональному, інформаційному суспільстві; реалізація принципу неперервності освіти дорослих; реалізація компетентісного підходу в освіті дорослих; реалізація гуманістичного, особистісно-орієнтованого, людиноцентристського та інтегративного підходів в освіті дорослих та інші.

Неперервну освіту дорослих слід розглядати відносно особистості, освітнього процесу та організаційних структур [1]. Відносно особистості це поняття означає, що людина вчиться постійно в освітніх установах чи займається самоосвітою; залишаючись на одному й тому ж формальному рівні, фахівець вдосконалює свою професійну майстерність; фахівець не тільки продовжує освіту, але й змінює її профіль. При цьому на всіх стадіях освітнього процесу враховується спадковість при переході з однієї ступені на іншу.

В енциклопедії освіти неперервна професійна освіта визначається як постійний творчий розвиток і вдосконалення кожної людини протягом усього життя шляхом взаємодії між знаннями, що здобуті на початкових етапах освіти, і знаннями, здобутими на подальших етапах, а також взаємодія між теоретичними та практичними знаннями, що підтверджуються компетентністю в подальшому їх практичному використанні. Вона охоплює базову професійну і подальшу освіту, передбачає послідовне поєднання навчальної і професійної діяльності в освітніх закладах, професійне самовдосконалення на різних життєвих етапах [6].

Неперервна освіта, на відміну від традиційної, не пов'язана з якимось чітко обмеженим відрізком часу, а являє собою довічний процес [7]. Неperервна професійна освіта охоплює етапи підготовки особистості до свідомого професійного самовизначення під час дозвілля, навчання в загальноосвітньому закладі, у позашкільній діяльності, здійснення вибору конкретної професії, професійного навчання, адаптації на виробництві, реалізації особистого потенціалу в професійній діяльності, особистих новоутворень і деформацій у професійній та пост професійній діяльності [2].

В організаційній структурі неперервність освіти передбачає сітку навчально-виховних закладів, які пропонують простір освітніх послуг, забезпечують зв'язок і спадкоємність програм, здатних задовольнити попити і потреби фахівців. Це забезпечує можливість бгатовимірного руху дорослої людини в освітньому просторі і створення для неї оптимальних умов [1].

При цьому слід враховувати існуючі принципи неперервної професійної освіти: Охоплення освітою всього життя людини; розуміння освітньої системи як цілісної, що об'єднує й інтегрує всі її рівні і форми; універсальність і демократичність освіти; взаємозв'язок загальної, професійної освіти і гуманітарної освіти; інтеграція навчальної та практичної діяльності; вертикальна та горизонтальна цілісність освітнього процесу впродовж життя; індивідуалізація навчання; поступовість у формуванні й збагаченні творчого потенціалу особистості; інтердисциплінарність знань, їх якість; гнучкість і різнобічність знань, засобів, методик, часу і місця навчання; створення відповідних умов та атмосфери навчання; реалізація творчого та інноваційного підходів [10; 11].

Ми розглядаємо неперервну освіту дорослих як: довічний процес набуття знань; постійне оновлення її змісту; підвищення кваліфікації; перепідготовку; післядипломну освіту; єдність підготовки до життя і саме життя; перманентність змін в освіті; неперервний процес перетворення освіти в самоосвіту [12; 13].

За даними Організації економічного співробітництва та розвитку основними пріоритетами сучасної політики в сфері неперервної освіти є:

- системний підхід, що передбачає всебічний облік специфічних цілей і завдань, попиту та пропозиції, можливостей і потенціалу особистості, формальних і неформальних методів на кожній стадії навчання протягом всіх періодів життя;
- сконцентрованість на учнях (студентах) – перенос акценту з пропозиції на попит, з формальних інституціональних сторін навчання на реальні потреби того, хто навчається;
- розвиток мотивації до навчання, що є фундаментальною основою для одержання освіти протягом життя. Особлива увага приділяється здатності "учитись вчитись": самоспрямованості й цілеспрямованості;
- визнання розмаїття цілей одержання освіти, таких як персональний розвиток, надбання нових знань, економічні, соціальні та культурні цілі. При цьому зазначається, що пріоритетність цілей міняється протягом життя [13].

Розвиток неперервної освіти зумовлює потребу постійної гнучкості в розробці та оновленні навчальних планів і програм, що сприятиме забезпеченню доступу до навчання в різних ланках неперервної професійної освіти, створення кожному умов, за яких можна було б поступити до навчання, перервати його в разі потреби, а потім знову його продовжити на будь-якому етапі. У зв'язку з цим виникає потреба переорієнтації навчальних планів і програм, включення до них нових предметів, розроблених на основі інтегрованих підходів. Зокрема, йдеться про найсучасніші технології, енерго та ресурсозбереження, знання іноземних мов, розуміння різних культур, розвиток підприємницьких здібностей, а також нові потреби промисловості [2].

ВИСНОВОК. Таким чином, процес професійного розвитку дорослої людини триває протягом усього її життя. На кожному етапі він наповнюється новим змістом, новими організаційно-педагогічними формами і методами, новими потребами і відповідними підходами до інтегрування індивідуальних професійних, соціальних аспектів життєдіяльності. Тому для вільного просування дорослої людини у професійному освітньому просторі необхідно забезпечити максимальну гнучкість і різноманітність форм її ціложиттєвого навчання.

Вважаємо, що подальшого розгляду потребує такий аспект проблеми неперервного професійного розвитку дорослих, як форми і методи навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учня / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / голова ред. кол. І. А. Зязюн. – К. ; Вінниця, 2000. – С. 4-7.
2. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта: міжнародний аспект / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – С. 58-80.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації : (Факти, роздуми, перспективи) / Василь Григорович Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
4. OECD Employment Outlook 2004. - Режим доступу: http://www.oecd.org/document/62/0,2340,en_2649_201185_31935102_1_1_1_1,00.html.

5. Сігаєва Л. Є. Уміння й навички самостійної роботи у професійному становленні дорослої людини / Л. Є. Сігаєва, М. Г. Гордієнко ; АПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ЕКМО, 2007. – 167 с.
6. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Солдатенко М. М. Особливості пізнавальної діяльності : теоретико-методологічний аспект / М. М. Солдатенко // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи : зб. наук. пр. / за ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 119 – 124.
8. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : [монографія] / [В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с.
9. Батышев С. Я. Принципы непрерывного образования / С. Я. Батышев // Энциклопедия профессионального образования : в 3-х т. Т. 2 / под ред. С. Я. Батышева. – М. : АПО, 1999. – 440 с.
10. Професіограми і психограми професій : методичний посібник. Книга ІХ. – К., 2004.
11. Сисоєва С. О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – С. 249-273.
12. «Обучение в течение жизни»: политика стран ОЭСР в области непрерывного образования. – М. : Центр ОЭСР-ВШЭ, 2005. – Режим доступа: http://www.oecdcentre.hse.ru/material/opublic/App_OECD_1_2005.pdf.
13. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : 72500 слов и 7500 фразеол. выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова ; Рос. АН, Ин-т рус. яз., Рос. фонд культуры. - М. : Азъ, 1992. - 955 с.

УДК 377.112.4

ЕМПАТИЙНА СКЛАДОВА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Єрмакова З.І., ст.викладач, здобувач

Університет менеджменту освіти,

Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк)

У статті автор розкриває взаємний зв'язок між рівнем сформованості комунікативної компетентності і психолого-педагогічною характеристикою особистості інженерно-педагогічного працівника професійно-технічного навчального закладу – емпатійністю. У контексті проблеми, що вивчається, автором представлені результати проведеного експерименту.

Ключові слова: компетентність, комунікативність педагога, комунікативна компетентність, емпатія.

Єрмакова З.И. ЭМПАТИЙНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ / Институт последипломного образования инженерно-педагогических работников Университета менеджмента образования (г.Донецк), Украина.

В статье автор раскрывает взаимную связь между уровнем сформированности коммуникативной компетентности и психолого-педагогической характеристикой личности инженерно-педагогического работника профессионально-технического учебного заведения – эмпатийностью. В контексте изучаемой проблемы автором представлены результаты проведенного эксперимента.

Ключевые слова: компетентность, коммуникативность педагога, коммуникативная компетентность, эмпатия.

Ermakova Z. EMPATHICAL CONSTITUENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCE / Institute of post-diploma education of engineer-pedagogical workers of University of management of education (Donetsk), Ukraine.

In the article an author exposes an interconnection between the level of formed of communicative competence and psychological-pedagogical description of personality of engineer-pedagogical worker of professional-technical educational establishment – empathy. In the context of the studied problem an author is present the results of conducted experiment.

Keywords: competence, communicativeness of teacher, communicative competence, empathy..